

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Genitivní řetězce v mluvených a psaných korpusech (na materiálu korpusů
ORAL2013 a SYN2015)

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Maturová, Ph.D.

Autorka práce: Jana Stražilová

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: 4.

2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Havlíčkův Brod 17. dubna 2018

Jana Strašilová

.....

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Markétě Maturové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a ochotu při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Velké díky patří také Mgr. Petře Poukarové za odbornou spolupráci a pomoc při práci s Českým národním korpusem.

Anotace

Genitivní řetězce v mluvených a psaných korpusech (na materiálu korpusů **ORAL2013** a **SYN2015**)

Bakalářská práce se zaměří na jazykové konstrukce tvořené řetěžením substantiv v genitivu. Tento jev je zmiňován především v souvislosti se stylovou charakteristikou psaných textů, a to publicistických, administrativních a odborných. Jako prostředek kondenzace sdělení bývá hodnocen spíše negativně, protože ztěžuje porozumění. Předpokládáme proto, že v mluvených textech se tyto struktury vyskytnou méně než v textech psaných (nejen kvůli porozumění, ale i kognitivně obtížnějšímu zpracování). Tuto domněnku ověříme na datech, která obsahuje korpus mluveného jazyka ORAL2013, a výsledky konfrontujeme s texty z korpusu psaného jazyka SYN2015. Zároveň nás bude zajímat, jaká slova po stránce sémantické tyto genitivní konstrukce tvoří nejčastěji.

Klíčová slova: genitiv, genitivní řetězec, Český národní korpus, SYN2015, ORAL2013

Abstract

Genitive chains in spoken and written corpora (based on the material of the corpora **ORAL2013** and **SYN2015**)

The thesis focuses on the constructions of language which are formed by the chaining of nouns in genitive. This phenomenon is connected mainly to stylistics of written texts in journalistic, administrative and scholarly field. Genitive chain as a part of the coherence of the text, is frequently evaluated as negative because it aggravates the understanding of the message. It is therefore assumed that these structures are rather present in written than in spoken discourse not only because of better understanding but also because these constructions are more difficult in cognitive processing. The analysis is based on the comparison between the corpus of spoken language (ORAL2013) and the corpus of written language (SYN2015). Besides this comparison, the thesis also observes which words (according to their semantics) are more likely to construct these chains.

Key words: genitive, genitive chain, Czech national corpus, SYN2015, ORAL2013

Obsah

Úvod.....	7
1 Teoretická část	9
1.1 Český národní korpus.....	9
1.1.1 Korpus SYN2015.....	9
1.1.2 ORAL2013.....	11
1.2 Genitivní vyjádření.....	12
1.2.1 Předložky pojící se s genitivem.....	13
1.2.2 Funkčně-sémantické vlastnosti pádu.....	15
1.2.3 Rozdělení několikanásobné valence do skupin	18
2 Data a metodologie práce	23
3 Praktická část	25
3.1 Korpus SYN2015	25
3.1.1 Subkorpus beletrie	31
3.1.2 Subkorpus publicistika.....	34
3.1.3 Subkorpus oborová literatura.....	37
3.1.4 Komparace subkorpusů.....	42
3.2 Korpus ORAL2013	46
3.3 Komparace korpusů SYN2015 a ORAL2013.....	48
Závěr	51
Seznam literatury	53

Úvod

Tématem mé bakalářské práce jsou jazykové konstrukce tvořené řetěžením substantiv v genitivu. Domnívám se, že se tyto genitivní řetězce budou vyskytovat spíše v textech psaných (zejména v administrativě a v ostatních odborných textech) než v mluvených, a to především proto, že vyjadřování prostřednictvím genitivních řetězců ztěžuje porozumění a je také kognitivně složitější takové sdělení zpracovat.

Ve své práci využívám data z Českého národního korpusu, konkrétně pracuji s psaným korpusem SYN2015 a s mluveným korpusem ORAL2013. Tyto korpusy jsou spolehlivým zdrojem informací, jelikož obsahují velké množství dat, na kterých mohou být testovány nejrůznější lingvistické hypotézy. Celý korpus je automaticky značkován, to znamená, že po zadání dotazu vyhledá všechny relevantní výskyty. To platí i u mluveného korpusu, tam je ale kvůli specifikům mluveného módu automatická analýza složitější, protože není vždy spolehlivá. Při analýze je velmi důležitý kritický přístup konkrétního výzkumníka.

Předkládaná bakalářská práce se dělí na teoretickou a praktickou část. V teoretické části představuji Český národní korpus, popisuji psaný korpus SYN2015 i mluvený korpus ORAL2013. Dále se v teoretické části věnuji genitivnímu vyjádření, předločkami, které se pojí s druhým pádem a jejich významem. Poté se zabývám funkčně-sémantickými vlastnostmi pádu a podrobně popisuji rozdělení několikanásobné valence do skupin, kterým se inspiroji v praktické části. Následuje kapitola o metodologii práce, jejíž součástí je podrobně popsán dotaz, podle kterého jsem řetězce v korpusech vyhledávala.

Praktická část obsahuje analýzu dat psaného korpusu SYN2015 a mluveného korpusu ORAL2013. Korpus SYN2015 se dělí na subkorpus beletrie, publicistika a oborová literatura. Z každého subkorpusu jsem vytvořila náhodný vzorek o 200 výskytech. Ve vzorku z beletrie se nejčastěji objevují texty z prózy, v publicistice je zastoupen především denní tisk a oborová literatura obsahuje hlavně odborné a učební texty. Výskyty jsem zařadila do skupin, jejichž rozdělení popisuji v teoretické části. Dále jsem u jednotlivých výskytů určila číslo a typ substantiv v řetězci. Do subkorpusu oborová literatura jsem se rozhodla zařadit textový typ administrativu. Genitivní řetězce jsou právě pro administrativu charakteristickým znakem, avšak do náhodného vzorku z oborové

literatury byly vybrány z administrativy pouze dva výskyty, proto jsem se rozhodla analyzovat ještě jeden vzorek o 50 výskytech pouze tohoto typu textů. Po analýze všech tří subkorpusů následuje kapitola, která se věnuje komparaci těchto tří celků. Popisuji v ní hlavní rozdíly mezi jednotlivými subkorpusy a informace dokládám konkrétními čísly. V další kapitole se věnuji korpusu ORAL2013, u něž třídím výskyty stejným způsobem jako u korpusu SYN2015. V závěru práce provádím komparaci psaného i mluveného korpusu, kde popisuji a komentuji nejzásadnější rozdíly mezi těmito dvěma celky.

1 Teoretická část

1.1 Český národní korpus

„Projekt Český národní korpus byl založen v roce 1994, aby vytvářel a zpřístupňoval rozsáhlá jazyková data pro výuku a výzkum ve formě elektronických korpusů. V současné době zajišťuje přístup k více než třem miliardám slov uspořádaných v korpusech synchronních i diachronních, mluvených i psaných, paralelních i jednojazyčných.“¹

Projekt ČNK provozují především pracovníci dvou ústavů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy: Ústavu Českého národního korpusu a Ústavu teoretické a počítačové lingvistiky. Na sběru materiálů a koordinaci dílčích činností se kromě toho podílejí i více než dvě stovky externistů z celé České republiky.

Jazykový korpus je velmi rozsáhlý soubor autentických textů (psaných nebo mluvených) převedený do elektronické podoby v jednotném formátu tak, aby bylo možné v něm jednoduše vyhledávat různé jazykové jevy, zejména slova a slovní spojení (kolokace). Korpus zobrazuje jazykové jevy v jejich přirozeném kontextu a umožňuje tak vytvářet na reálných datech podložený jazykový výzkum v rozsahu, který byl dříve nemyslitelný.²

1.1.1 Korpus SYN2015

„Korpus SYN2015 je synchronní reprezentativní a referenční korpus současné psané češtiny, obsahující 100 milionů textových slov, tedy včetně interpunkce (tokenů).“³

Referenční korpus je neměnný a po uveřejnění do něj již nelze zasahovat. Korpus 2015 navazuje na předchozí korpusy řady SYN (SYN2000, SYN2005 a SYN2010), které byly vydávány v pětiletých intervalech, a pokrývá spolu s nimi časové období od roku 1989. Každý z korpusů řady SYN zachycuje hlavně jazyk posledních pěti let, které předcházel

---

¹ CVRČEK, Václav. In: Wiki Český národní korpus [online]. 2016 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php>

² Všechny informace jsou dostupné na webových stránkách <https://www.korpus.cz/>

³ KŘEN, Michal. In: Wiki Český národní korpus [online]. 2016 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:syn2015>

jeho zveřejnění; SYN2015 je tak zaměřen na období mezi lety 2010 a 2014. Žádný z textů v korpusu SYN2015 nebyl použit v jiném korpusu této řady. V korpusu SYN2015 byl zúžen pojem psanosti, změněn princip reprezentativnosti, upravena a rozšířena klasifikace textů a přibyla nová vrstva syntaktické anotace.

Pojetí psanosti v SYN2015

„Pojetí psanosti bylo pro korpus SYN2015 zúženo pouze na jazyk tištěný a veřejně publikovaný; korpus tedy neobsahuje např. nápisy ve veřejném prostoru, soukromé dopisy, plakáty nebo další tzv. efemera. Do korpusu SYN2015 nejsou zahrnuty ani texty publikované pouze na internetu.“⁴

Na základě předchozích výzkumů reprezentuje SYN2015 především tři velké textové makrotypy, kterými jsou: beletrie (zahrnuje krásnou literaturu v nejširším pojetí: prózu, poezii a drama), oborovou literaturu (obsahuje odborné texty vědecko-naučné i popularizující, učební texty a profesní literaturu) a publicistiku (zahrnuje denní tisk a další periodika a neperiodické publicistické texty).

Reprezentativnost SYN2015

Oproti předchozím korpusům řady SYN, jejichž pojetí reprezentativnosti vycházelo z výsledků demografického průzkumu, z dnešního pohledu již zastaralého, je složení textů v korpusu SYN2015 arbitrární: tři hlavní textové makrotypy, kterými jsou beletrie, oborová literatura a publicistika, jsou zastoupeny stejným dílem. Cílem bylo zahrnout co nejširší spektrum různých typů veřejných psaných komunikátů, které jako celek reprezentují současnou psanou češtinu; neodráží ale jazykovou populaci v přesně daných proporcích, tedy reálný poměr výskytů textů ani jejich recepci.

---

⁴ KŘEN, Michal. In: Wiki Český národní korpus [online]. 2016 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:syn2015>

1.1.2 ORAL2013

„Korpus mluvené spontánní češtiny ORAL2013 je dalším mluveným korpusem projektu Český národní korpus. Svou koncepcí navazuje na korpusy neformální mluvené češtiny ORAL2006 a ORAL2008, v mnoha podstatných ohledech ale doznal změn a vylepšení. Nejzásadnějšími změnami je propojení přepisu se zvukovou stopou, zavedení pauzové interpunkce a pokrytí celého území České republiky.“⁵

Korpus ORAL2013 je koncipován tak, aby umožňoval zkoumat morfologii, syntax, lexikum a pragmatiku mluveného jazyka; vhodný je také pro výzkum struktury spontánního mluveného diskursu, nejedná se tedy o korpus určený primárně pro fonetický či dialektologický výzkum.

Složení korpusu a sběr dat

Korpus ORAL2013 se skládá z 835 nahrávek z let 2008 až 2011 a obsahuje 2 785 189 textových slov, tj. celkem 3 285 508 pozic; v sondách vystupuje celkem 2 544 mluvčích, z toho 1 297 unikátních. Nahrávky byly pořízeny v Čechách, na Moravě i ve Slezsku, jejich celková délka je 17 471 minut, tj. téměř 300 hodin.

Pro korpus byl sbírán materiál výhradně představující prototypický spontánní mluvený jazyk, který se používá při bezprostřední interakci mluvčích v neformálních komunikačních situacích. Hlavními kritérii pro získávání nahrávek byla fyzická přítomnost všech mluvčích na jednom místě (záměrně se nesbírala data z telefonních rozhovorů), dialogičnost promluv (muselo jít o rozhovor dvou nebo více mluvčích), vzájemný blízký vztah mluvčích, nepřipravenost, spontánnost a neveřejná a neoficiální komunikační situace.

Maximální možné míry autenticity jednotlivých nahrávek bylo dosaženo tak, že mluvčí většinou nebyli o nahrávání informováni předem, ale až po jeho ukončení. Každý mluvčí souhlasil s použitím nahrávek pro účely ČNK.

---

⁵ CVRČEK, Václav. In: Wiki Český národní korpus [online]. 2015 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:oral2013>

V čem se ORAL2013 odlišuje od korpusů ORAL2006 a ORAL2008

Korpus ORAL2013 se od řady starších korpusů ORAL liší v několika rysech. Jedním z těchto rysů je propojení přepisu se zvukovou stopou. Všechny nahrávky byly manuálně přepsány v transkripčním programu Transcriber, v němž byl současně přepis propojen se zvukem. Uživatel si může v rozhraní KonText ke každému zobrazenému výrazu přehrát odpovídající část zvukové stopy a poslechnout si tak jeho realizaci.

Dalším rysem je použití pauzové interpunkce. Tradiční syntaktickou interpunkci nahradila interpunkce pauzová, jež je pro přepis spontánního mluveného dialogu vhodnější. Celkem se rozlišují tři typy pauz (krátká pauza, delší pauza a odmlčení), které přepisující zaznamenávali podle individuálního tempa každého z mluvčích. Jednotlivé repliky jsou členěny na segmenty představující sémanticky, prozodicky i syntagmaticky ucelenou sekvenci v průměru o pěti až deseti slovech (maximálně však 15).

1.2 Genitivní vyjádření

Genitivní vyjádření je základním prostředkem substantiva v syntaktické funkci neshodného atributu. „*Tato funkce genitivu bývá označována jako genitiv adnominální; adnominálnost genitivu se považuje za jeho typickou, základní vlastnost, která je základem i při stanovení jeho obecných funkčně-sémantických vlastností (na rozdíl od všech ostatních pádů, u nichž se jako určující shledává jejich adverbialní pozice).*“⁶

Při větnésémantické klasifikaci adnominálního genitivu jde z velké části o významy v širokém slova smyslu kvalifikující (kvalifikátorem je tu entita vyjádřená právě adnominálním genitivem, přičemž dalším sémantickým rysem je tu zužující, specifikující charakter kvalifikačního vztahu).

Další sémantické třídění je pak závislé na povaze vztahů mezi kvalifikovanou a kvalifikující entitou: může jít např. o **přivlastňovací vztah** (*dům mého tchána*), **vztah**

---

⁶ KOMÁREK, Miroslav a kol. *Mluvnice češtiny 2.: Tvarosloví*. Vydání 1. Praha: Academia, 1986. str. 56.

části a celku (*střecha domu*), **vztah mezi původcem a výsledkem** (*hudba Leoše Janáčka, zpěv ptáků*), o **vztah, v jehož rámci je kvalifikovaná entita pojmenováním děje zaměřeného na entitu kvalifikující** (*lov makrel*), o **vztah míry, množství úhrnu** – tzv. genitiv partitivní (*pytel mouky*); tyto zřetele jsou založeny na těsných věcných vztazích zúčastněných sémantických entit nebo na komplexnějších větněsémantických vztazích, jejichž jsou konstrukce adnominálního genitivu depredikační transformací (srov. *Tchán má dům – dům tchána. Dům má střechu – střecha domu. Leoš Janáček komponuje hudbu – hudba Leoše Janáčka. Ptáci zpívají – zpěv ptáků. Rybáři loví makrely – lov makrel*).

Uplatňují se však i další sémantické vztahy, které již vždy nevyplývají z výše uvedených nebo podobných větných a větněsémantických vztahů: např. specifikující klasifikace se uskutečňuje na základě věcně nezávislých entit, přičemž entita kvalifikovaná je kvalifikována zřetelem k entitě kvalifikující; tento vztah lze jen někdy možno chápat na pozadí depredikační transformace nebo na pozadí určitých jiných globálních větněsémantických hodnot, jako je např. vztah mezi modálním slovesem a infinitivem „významového“ slovesa (*mohu volit – možnost volby*); jindy však o podobný vztah opřena není (*rytíř ducha*).

1.2.1 Předložky pojící se s genitivem

Předložky *bez, kromě, do, od, u, z (s)* vyjadřují:

- a) zahrnutost (*kromě*, tj. předložka sekundární; primární předložka k vyjádření zahrnutosti neexistuje) a její negaci (*bez, kromě*) – *kromě bratrů tam byli i další příbuzní, být/žít bez sourozenců, byli tam všichni kromě mne*;
- b) zaměřenost na dominovaný jmenný význam (*do*) a její negaci (*ze*) – *jít do práce, jít ze školy*;
- c) genezi (*z, od*) – *židle ze dřeva, být od Prahy*;
- d) katalýzu (*u*) a její negaci (*od*) – *bydlet u příbuzných, odejít od příbuzných*.

Předložky s genitivem tedy především specifikují (často též ve smyslu negace) sémantické rysy typické pro akuzativ, dativ, lokál i instrumentál. Tak předložka *do* s genitivem vyjadřuje sémantiku orientace zaměřenosti (*okna do sadu, jít*

do práce), zároveň s tendencí k sémantické typické pro akuzativ, totiž zásahovosti (*spadnout do louže*). „Naproti tomu genitivní předložky *u, od* s významem katalýzy a její negace vstupují spolu s předložkami s lokálem *při, na, po, v, o do* sémantického pole lokálně-temporálních vztahů. Jde o obohacení prostředků vyjadřujících výskyt v prostoru dominovaného objektu vyjádřený příslušným předložkovým pádem staticky (*u, od*) – stát/být *u boku, Janek od Zvonu*, dynamicky a negačně (*od*) – jít *od rodičů*.“⁷

Význam předložek

V této kapitole jsem se inspirovala V. Cvrčkem. (Cvrček, s. 283-284, 2010)

Předložky vyjadřující prostorové významy:

- přistěhovalec z Evropy
- jede se na celý den *do* lesů
- na velké mýtině *u* potoka
- s rukama volně *podle* těla (v tomto významu jen v psaných projevech)
- vybudovali jsme obchvat *kolem* obce
- odložil pistoli na stolek *vedle* pohovky
- pes čenichal *okolo* chaty
- ruce mu visely *podél* těla
- pozemek *poblíž* jeskyně
- tekl mu už *s* čela mohutný pot
- žil ve velkém době přímo *uprostřed* lesa
- vlasy vykukující *zpod* klobouku
- vyrostl na farmě *nedaleko* města
- vřava *uvnitř* domu vypukla znovu
- postavil se *doprostřed* cesty
- do bloku, který mívala *blízko* telefonu

---

⁷ KOMÁREK, Miroslav a kol. *Mluvnice češtiny 2.: Tvarosloví*. Vydání 1. Praha: Academia, 1986. str. 199.

- co se děje *vně* hradeb
- určitě se zajdu podívat *dovnitř* kláštera
- kontrola vedená *zvnitř* instituce
- vynořila se *zpoza* rohu
- pastviny *blíž* města budou vypasené
- vše *vůkol* něho mění se mu v lásku
- začal hned *zprostředka* tetu písň
- byla odhozena *zpřed* našeho domu před dům sousedův

Předložky vyjadřující časové významy:

- pracuje každý den *od rána do* tmy venku
- *kolem* půl osmé je už dost světla
- ráno přijedeme ještě *za* tmy
- zločin spáchaný *během* okamžiku
- narodil se *okolo* roku 1688
- telefonní aparát zazvonil *uprostřed* noci
- jak ho opustili *zkraje* noci
- srovnat účet *zpřed* sedmi let

1.2.2 Funkčně-sémantické vlastnosti pádu

„Výklad *funkčních* a významových vlastností pádu jako hlavního větněkonstitutivního prostředku podstatného jména musí vycházet z jeho výrazových vlastností, a to právě z komplexní výrazové struktury pádu.“⁸

Jádrem této struktury pádu je deklinační morf, ten ale není prostředkem jediným: součástí komplexní výrazové struktury je také předložka a funkční pozice substantiva v gramatických větných vzorcích nebo v příslušné derivační struktuře. Prepozice je chápána jako morf, který

⁸ KOMÁREK, Miroslav a kol. *Mluvnice češtiny 2.: Tvarosloví*. Vydání 1. Praha: Academia, 1986. str. 53.

se spojuje s příslušným deklinačním morfem. Z tohoto hlediska se liší tzv. pády prosté a pády předložkové.

„Výklad funkčních vlastností českého pádu je založen na soustavě primárních, sekundárních a terciálních funkcí substantiva ve struktuře gramatických větných vzorců a ve struktuře jejich derivátů. Z hlediska větněkonstitutivních funkcí představují funkční jádro pádu primární funkce S^s a sekundární funkce S^c . Samostatný funkčně-sémantický okruh tvoří sekundární funkce typu S^a a S^v .“⁹

Sémantická interpretace genitivu ve funkci typu S^s

Genitiv ve funkci subjektu:

- a) genitiv záporový (*druhé takové krásky nebylo v celém státě*)
- b) genitiv množství (*ubýlo nám práce*)
- c) genitiv numerativní (*z autobusu vystoupilo pět mužů*)

Genitiv ve funkci objektového komplementu:

- a) patiens u predikátů založených na změně ve vztahu vlastnictví (*koupili jsme od sousedů auto*)
- b) patiens je v pozici druhého komplementu a je vyvazován ze souvýskytu s patientem v pozici hierarchicky vyšší (*odloučili rodiče od prarodičů*)
- c) rušení koexistence participantů (koexistence je založena na podstatné věčné nebo funkční jednotě) – (*stáhl zajíce z kůže – stáhl kůži ze zajíce*)
- d) s patientem je nakládáno tak, že vzniká jakoby nová věčná kvalita (*Andrej sestavil kostky do půlkruhu – Andrej sestavil půlkruh z kostek*)
- e) zásahový patiens (*dotkla se jemně jeho nohy*)
- f) participant v roli podnětu – u sloves smyslového vnímání a citového reagování (*Andrej se lekl jeho výkřiku*)

---

⁹ KOMÁREK, Miroslav a kol. *Mluvnice češtiny 2.: Tvarosloví*. Vydání 1. Praha: Academia, 1986. str. 54.

- g) komplement typu lokálního (*zašel do baru*)

Sémantická interpretace genitivu ve funkci typu S^c

„Funkce typu S^c zahrnují jednak adverbialní suplement (tj. nevalenční příslovecné určení), jednak adverbialní komplement (tj. valenční příslovecné určení). Z hlediska tvaroslovného, tj. z hlediska funkcí jednotlivých pádových forem, jsou však tyto syntaktické difference irelevantní, neboť vyplývají ze syntaktických vlastností valence jako gramatického prostředku slovesa.“¹⁰

V rámci funkcí typu S^c se adverbialní sémantika genitivu uplatňuje v následujících významech:

- a) prostorové určení mimo rámec prostorového orientátoru – s předložkami *u, vedle, kolem, podle, vně*; ve směrovém smyslu pak s předložkami *do, ze, z, s, zpod, zeza, zpoza, od* (*vedle/zpod židle*)
- b) temporální určení v rámci časového orientátoru – bezpředložkově (*stalo se léta páně 1920*), s předložkami *za, počátkem, během, v průběhu* (*v průběhu událostí*)
- c) temporální určení před nástupem platnosti časového orientátoru – s předložkou *do* (*do pauzy*)
- d) komplex okolnostních vztahů, které jsou funkční obdobou mezivětných vztahů kauzálního uspořádání v širokém smyslu:
  - příčinné určení v užším smyslu – s předložkami *za příčinou, následkem, v důsledku, z, od* (*vzali se z vášně*)
  - podmínkové určení – s předložkami *bez, za* (*bez matky to nedokáže*)
  - přípustkové určení – (*za cenu vítězství je to možné*)
  - účelové určení – s předložkami *za účelem, ve znamení, ve jménu, v zájmu* (*ve jménu smrti, v zájmu většiny*)
  - průvodní příznak – s předložkami *bez, za, uprostřed* (*zůstal bez groše, kráčel uprostřed své rodiny*)

---

¹⁰ KOMÁREK, Miroslav a kol. *Mluvnice češtiny 2.: Tvarosloví*. Vydání 1. Praha: Academia, 1986. str. 61.

- způsobové určení v užším smyslu – s předložkami *podle, do* (*jednali jsme vždy podle předpisů, nastoupili do čtyřstupů*)
- prostředkové určení – s předložkami *do, podle, z* (*poznali jsme ho podle chůze, upila z vlhkého půllitru*)

V celé šíři žurnalistiky, hlavně v oblasti politického zpravodajství, dochází často k hromadění přenášených informací. Výpověď je sémanticky nasycena mnoha údaji. Převážně jde o **hromadění genitivních konstrukcí**, které vznikají lineárním řazením termínů za sebe. Např.: *účastníci londýnského zasedání pracovní komise světového kongresu mírových sil jednali o ...* atd. Publicistika také zná umělé vytváření závislostí se slovy *otázka, problém, problematika*, např. *v popředí zájmu byly otázky plnění úkolů ve sféře problematiky ochrany životního prostředí.* (Čechová, s. 260, 2008)

1.2.3 Rozdělení několikanásobné valence do skupin

Při rozdělování několikanásobné valence do skupin jsem se inspirovala A. Čermákovou. (Čermáková, s. 52-54, 2009)

1) Skupina PROCES (jeho začátek, konec nebo průběh):

cíl; dokončení; jednání; obnovení; odstranění; omezení; postup; proces; průběh; regulace; rozšiřování; stanovení; studium; udržení; ukončení; vyšetřování; využití; vývoj; zjištění; způsob

Příklady:

... se neustále stává cílem útoků fundamentalistů...

... předpokladem úspěšného dokončení procesu transformace...

... vlivem využití zemědělských strojů...

- 2) Skupina ZVĚTŠOVÁNÍ/ZMENŠOVÁNÍ (změna velikosti, délky, objemu atd.):
nárůst; pokles; růst; snížení; zmenšení; zvýšení

Příklady:

*Meziroční **nárůst indexu objemu dovozu** se zvýšil...*

*Loňský **pokles příjmu daní** se podepsal...*

*Obrovský **růst zahraničních akcií** zaznamenal...*

- 3) Skupina KAUZÁLNÍCH vztahů (velmi obecně):
důsledek; důvod; nutnost; podmínka; příčina

Příklady:

***Důsledky oteplování klimatu** sahají daleko za hranice antarktické oblasti...*

***Důvody manželské rozepře** jsou často velice rozmanité...*

***Podmínky přijímacího řízení** budou velmi přísné...*

- 4) Skupina nějakého SESKUPENÍ (velmi obecně):
koncentrace; setkání, síť, skupina

Příklady:

*... **zmenšuje koncentrace inhibitorů koroze**...*

*... **se uskuteční setkání mladých paleontologů**...*

*... **vytváří síť obchodních řetězců**...*

- 5) Skupina ČASových výrazů:
doba; období; termín

Příklady:

*... **byl určen termín konání konference**.*

*... **je označována jako doba Marie Terezie**.*

... hlavně v **období velikonočních svátků**.

6) Skupina výrazů označujících ZMĚNU (obecně):

zlepšení; změna

Příklady:

... nevedlo ke **zlepšení prognózy onemocnění**...

... starosti se **změnou trvalého bydliště**...

... došlo ke **zlepšení zdravotního stavu**...

7) Skupina PARTITIVNÍCH výrazů:

část; míra

Příklady:

*A právě v tom okamžiku se propadla **část střechy pavilonu**.*

*Maximální **míra veřejné podpory** se liší...*

*Převážná **část panelového domu** náleží...*

8) Skupina výrazů pro JEDNOTKY míry:

tempo; rychlost

Příklady:

... s všeobecně akcelerujícím **tempem života společnosti**...

... s obrovskou **rychlostí běžného osobního automobilu**...

*Želva spěchala **tempem unaveného brouka**.*

9) Skupina AKCE (obecně):

aktivita; kontrola; ochrana; zákaz

Příklady:

*Například **kontrola znečištění ovzduší** představuje ...*

*V této instituci dbáme na **ochranu osobních údajů**.*

*V naší věznici platí **zákaz konzumace alkoholu**.*

10) Skupina EVALUATIVNÍCH výrazů:

*bezpečnost; hodnocení; konflikt; možnost; nebezpečí; potřeba; požadavek; problém;
respektování*

Příklady:

*... podporuje **bezpečnost přenosu dat** po internetu...*

*Při **hodnocení vlivu rodiny** na spotřební chování...*

*Každému je poskytnuta **možnost svobodné volby**.*

11) Výrazy součástí TERMÍNŮ, jako např.:

trest odnětí svobody; čin

Příklady:

trestný čin podvracení republiky

trestný čin teroristického útoku

trestný čin maření vyšetřování

12) TECHNICKÝ žargon:

*funkce; metoda; princip; problematika; program; systém; technologie; výpočet;
výsledky*

Příklady:

*Při použití dálkového ovládání pak **funkce rychlosti svařování** slouží částečně jako ...*

*... typicky mužskou **metodu řešení problémů** jejich komplikováním muži používají v práci a ve veřejném životě...*

*V dnešním semináři se společně s účastníky zaměříme na **výpočet superhrubé mzdy...***

2 Data a metodologie práce

Genitivní řetězce jsem vyhledávala ve dvou typech korpusů. V psaném korpusu SYN2015 a v mluveném korpusu ORAL2013.

```
V korpusu SYN2015 jsem použila tento dotaz: [tag!="NN..2.*"][tag="NN..2.*" &
lemma!="leden|únor|březen|duben|květen|
červen|červenec|srpen|září|říjen|listopad|prosinec"]+[word=".*"
&
tag!="[ZAPVRJ].*"][tag="NN..2.*"]+[tag!="NN..2.*"] within <s/>
```

Při tvorbě dotazu jsem využila toho, že korpus SYN2015 je automaticky označovaný, a tudíž v něm lze vyhledávat pomocí gramatických kategorií (tagů). První a poslední hranatá závorka v dotazu (tag!) vymezuje rámec pro vyhledávání genitivních konstrukcí, a to takovým způsobem, že vyhledává substantiva (NN), která nejsou v genitivu (pátá pozice v dotazu označená číslem). Druhá hranatá závorka vyhledává už relevantní substantiva v genitivu. Pro zajímavější a více rozmanitý výzkum jsem se rozhodla vynechat názvy měsíců, jelikož při uvádění dat jsou názvy měsíců ve většině případů právě v genitivu a tyto výskyty jsou zároveň nejfrekventovanější. Symbolem + za závorkou jsem docílila toho, aby se substantivum v genitivu několikrát opakovalo. Pro zobrazení substantiv v řetězci právě v jednom syntagmatu jsem omezila kontext pro vyhledávání tak, aby neobsahoval spojky, slovesa, předložky, zájmena a adjektiva (tag!="[ZAPVRJ]). Symbol <s/> na konci dotazu znamená, že jsem hledala v rámci jedné věty (míněno od velkého písmene po tečku).

Prostřednictvím tohoto dotazu jsem vyhledala substantiva v genitivních řetězcích. Korpus SYN2015 obsahuje 126 794 výskytů. Dále jsem si vytvořila tři subkorpusy, ve kterých jsem vyhledávala pomocí dotazu, který jsem uvedla výše. Subkorpusy se nazývají beletrie, oborová literatura a publicistika. Beletrie obsahuje 12 025 výskytů, oborová literatura 54 131 výskytů a publicistika 60 638 výskytů. Z každého subkorpusu jsem vytvořila 200 náhodných výskytů, které jsem následně jednotlivě rozřadila do skupin. Skupiny rozdělení několikanásobné valence jsou uvedeny v kapitole 1.2.3.

V korpusu ORAL2013 jsem vyhledávala pomocí stejného dotazu: [tag!="NN..2.*"][tag="NN..2.*" & lemma!="leden|únor|březen|duben|květen|červen|červenec|srpen|září|říjen|listopad|prosinec"]+[word=".*" & tag!="[ZAPVRJ].*"][tag="NN..2.*"]+[tag!="NN..2.*"] within <sp/>

Liší se ovšem v posledním symbolu (<sp/>); v mluvených korpusech je tak označená replika jednoho mluvčího, tzn., že kontext omezují na repliku jednoho mluvčího.

V korpusu ORAL2013 se nachází 234 výskytů genitivních řetězců. Přepis mluvených dat se v korpusu ORAL2013 řídí specifickými pravidly, která mají transkripci co nejvíce přiblížit tomu, jak bylo sdělení skutečně vysloveno (přepis proto obsahuje nedokončená slova, přeruky apod.). Zároveň nezachovává syntaktickou interpunkci (ale nahrazuje ji pauzovou). Z toho důvodu se při automatickém značkování vykytuje hodně chyb. Po vytřídění chybných řetězců jsem pracovala s relevantními řetězci, kterých bylo 144. Rozřazovala jsem je do skupin stejným způsobem jako výskyty z korpusu SYN2015.

Podobné téma ve své diplomové práci zmiňuje Petra Novotná. Konkrétně se zabývá konkurencí přivlastňovacího genitivu a přivlastňovacích adjektiv. Ke své práci využívala také Český národní korpus, konkrétně korpus SYN2010.

3 Praktická část

3.1 Korpus SYN2015

Frekvence pádů

Pomocí dotazu [tag="NN.*"] jsem zjistila frekvenci pádů v rámci korpusu SYN2015. Rozdělení i s frekvenčními číselnými údaji je následující:

- 1) nominativ (7 981 103)
- 2) genitiv (7 741 826)
- 3) akuzativ (6 146 192)
- 4) lokál (3 421 285)
- 5) instrumentál (2 546 348)
- 6) dativ (1 071 449)
- 7) vokativ (89 715)

Nejfrekventovanějším pádem je **nominativ**. Tato skutečnost je pochopitelná a snadno vysvětlitelná, jelikož substantivum v nominativu bývá ve větě především subjektem a často bývá i jmennou částí přísudku. To znamená, že jeho výskyt je velice častý, což dokazují i výše zmíněné frekvenční údaje. Na druhém místě se umístil **genitiv**. Genitiv plní funkci syntaktickou hlavně jako pád neshodného atributu. Často také plní funkci objektu. **Vokativ** je ze všech pádů nejméně frekventovaný právě v psaných textech. V mluvené češtině je pevně zakotvený. Tvary vokativu v plurálu jsou víceméně shodné s tvary nominativu v plurálu.

Subkorpusy

Korpus SYN2015 obsahuje 3 hlavní subkorpusy. Jsou jimi publicistika, oborová literatura a beletrie. Z každého subkorpusu jsem vytvořila vzorek o 200 náhodných výskytech, dohromady tedy 600, které budou následně rozřazeny do skupin.

Použila jsem tento typ dotazu: `[tag!="NN..2.*"] [tag="NN..2.*" & lemma!="leden|únor|březen|duben|květen| červen|červenec|srpen|září|říjen|listopad|prosinec"]+[word=".*" & tag!="[ZAPVRJ].*"] [tag="NN..2.*"]+[tag!="NN..2.*"] within <s/>`

V celém korpusu SYN2015 je 126 794 výskytů podle dotazu, který jsem uvedla výše. Subkorpus beletrie zahrnuje 12 025 výskytů, subkorpus oborová literatura obsahuje 54 131 výskytů a subkorpus publicistika pojímá 60 638 výskytů.

Podle hodnoty i.p.m. je tedy nejvíce zastoupena publicistika (1525,7). Na druhém místě se umístila oborová literatura (1374,42) a nejmenší hodnotu i.p.m. má beletrie (288,93).

„Zkratky i.p.m. (z angl. in stances per million), příp. p.p.m. (z angl. parts per million) jsou jednotkami relativní frekvence. Vyjadřují průměrný počet výskytů jednotky nebo slova v hypotetickém textu/korpusu o délce 1 milion slov. Hlavní výhodou relativizace frekvencí vzhledem k velikosti korpusu je možnost následného porovnání hodnot z nesterjně velkých korpusů. Absolutní hodnoty totiž jsou v případě, že korpusy nemají stejnou velikost, matoucí.“¹¹

V korpusu SYN2015 lze genitivní řetězce zjišťovat v kategoriích různého stupně zobecnění: textový typ, skupina oborů, tematická oblast a média, ze kterých text pochází. Z každého typu vždy uvedu pět výsledků s nejvyšší hodnotou i.p.m. Všechny číselné údaje budou tedy uvedeny v hodnotách i.p.m.

Textový typ (txtype)

Textový typ charakterizuje text po stylové stránce. Jednotlivé textové typy jsou rozděleny podle toho, v jaké skupině textů se mohou objevovat.

- 1) administrativa (2847,72)
- 2) tradiční publicistika (1823,63)
- 3) profesní literatura (1785,92)

---

¹¹ ZASINA, Adrian. In: Wiki Český národní korpus [online]. 2017 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:ipm>

- 4) odborná literatura (1596,08)
- 5) populárně naučná literatura (1116,48)

Genitivní řetězce se nejvíce, jak jsem již na začátku práce předpokládala, objevují právě v administrativě. S výrazně nižší hodnotou i.p.m. se za administrativu řadí tradiční publicistika.

Skupina oborů (genre_group)

Skupina oborů se v korpusu SYN2015 vztahuje pouze na oborovou literaturu. Se skoro dvojnásobnou hodnotou i.p.m. je na prvním místě za interdisciplinární (mezioborovou) literaturou opět administrativa.

- 1) administrativa (2847,72)
- 2) interdisciplinární (1591,43)
- 3) formální a technické vědy (1554,43)
- 4) humanitní vědy (1536,22)
- 5) sociální vědy (1368,16)

Tematická oblast (genre)

„Genre je strukturální atribut, který vymezuje tematické (případně žánrové) zařazení textu v korpusu. Svoji obecností stojí tento atribut nejniž, blíže specifikuje hierarchicky vyšší textový typ a skupinu textových typů. Na základě příslušnosti textu k tematické oblasti je pak korpus vytvářen tak, aby byl vyvážený s ohledem na zvolený přístup k reprezentativosti.“¹²

Reprezentativnost je pojem dotýkající se vztahu mezi korpusem a jazykovou realitou.

- 1) administrativa (2847,72)
- 2) hudba (2592,92)

---

¹² CVRČEK, Václav. In: Wiki Český národní korpus [online]. 2015 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:genre>

- 3) politika, vojenství (1928,68)
- 4) celostátní tisk (1877,01)
- 5) knihovnictví, informatika (1841,32)

Co se týče tematické oblasti, nejvyšší hodnotu i.p.m. opět zaznamenala administrativa.

Média, ze kterých text pochází (medium)

Tato oblast charakterizuje celý text s ohledem na to, z jakého média pochází. Nejvyšší hodnotu i.p.m. (2999,87) získala tiskovina, která je v korpusu označena pod zkratkou OTH (jiná tiskovina). Nejvyšších pět hodnot i.p.m. mají tyto konkrétní tiskoviny:

- 1) noviny (1833,2)
- 2) učební materiál (1497,35)
- 3) časopis (1327,86)
- 4) referenční příručka (904,41)
- 5) kniha (609,04)

Konkrétním zprostředkujícím činitelem, kde se nejčastěji nachází genitivní řetězce, jsou noviny. Na druhém místě se umístil učební materiál, to mohou být např. učebnice nebo pracovní sešit. Taková média charakterizuje faktičnost, přesnost vyjádření a velmi často se tu objevují termíny. Celkově první místo podle hodnoty i.p.m. zaujala jiná tiskovina. To mohou být např. formuláře, dotazníky, žádosti apod.

Konkrétní vzorky

Z každého subkorpusu jsem vytvořila 200 náhodných výskytů. Po zadání již výše zmíněného dotazu jsem v každém ze třech subkorpusů dohledala všechny výskyty genitivních řetězců. Vzorek jsem vytvořila následovně: Konkordance -> Vzorek.

Všechny výskyty jsem jednotlivě roztřídila do skupin. Inspirací mi byly skupiny podle A. Čermákové, ke kterým jsem přidala ještě dvě skupiny, které měly vysoké procento zastoupení, a to:

13) Výrazy označující MÍSTO

Příklady:

... přichází do **prodejny** lodních potřeb víc lidí...

Ředitel **jihocheské pobočky** Úřadu práce...

Z **prostředí** Bielefeldské školy vyšla...

U těchto příkladů první genitiv určuje celou konstrukci, je zde klíčovým slovem. Jedná se o uzavřený, ohraničený prostor.

14) Skupina řetězců obsahující JMÉNO V GENITIVU

Do této kategorie jsem zařadila apelativa (obecná jména) i propria (vlastní jména). Často tu dochází k vyjádření **vztahu přivlastňovacího**. Tak tomu je u vzorku č. 18 ... *a vniknout do (...)*¹³ *hubeného rozumu dívky týdne*... Z přivlastňovacího jména se v tomto případě stal genitiv, jedná se tedy o **genitiv přivlastňovací**.

Příklady:

... včetně posledního jména **Judith Medeirosové** a...

Přišel ještě za dob **Archeiho otce**.

... vlivem sponzorského daru **Vita Corleona**.

Konkrétní vzorky jsem třídila do těchto skupin:

- 1) Skupina proces
- 2) Skupina zvětšování/zmenšování
- 3) Skupina kauzálních vztahů
- 4) Skupina nějakého seskupení
- 5) Skupina časových výrazů
- 6) Skupina výrazů označujících změnu
- 7) Skupina partitivních výrazů
- 8) Skupina výrazů pro jednotky míry
- 9) Skupina akce

---

¹³Symbol (...) používám v příkladech pro vynechání kontextu, který pro třídění řetězců do skupin není relevantní.

- 10) Skupina evaluativních výrazů
- 11) Výrazy součástí termínů
- 12) Technický žargon
- 13) Skupina výrazů označující místo
- 14) Skupina řetězců obsahující jméno v genitivu

Je zřejmé, že v řetězci genitivů budou i další vztahy: vyjádření **vztahu přivlastňování** (viz dále) a vztah specifikační: tvary genitivu v postpozici specifikují genitiv (v tomto případě genitiv, obecně pak jméno v různých pádech), který stojí před nimi, blíže ho určují a zužují ho, viz str. 4, teoretická část. Jedná se o **postupné zpřesňování** (např. z *nařízení správy stanice Tycho...*, kdy každý jednotlivý genitiv blíže určuje genitiv dříve předcházející). U každé skupiny jsem ještě určovala, zda v řetězci vystupují jména konkrétní, či abstraktní (možný rozdíl např. mezi beletrií a administrativou) a v jednotném, či množném čísle.

Genitivní řetězce vyděluji do skupin podle klíčového slova:

- a) substantiv v různých pádech, na nichž byl následující tvar genitivu závislý nebo podle
- b) prvního genitivního tvaru, na němž další genitiv závisí. Za tím, proč jsem se rozhodla dělit typy genitivních konstrukcí i podle prvního tvaru v genitivu v řetězci, stojí následující úvaha: prvnímu genitivu v řetězci nemusí vždy předcházet substantivum (ač je to i v mých datech případ nejčastější), ale jeho pádová forma může být dána předložkou, s níž se druhý pád váže, či slovesným tvarem, jenž ho vyžaduje. Proto jsem si blíže analyzovala vzorek z publicistiky a ověřila si výše popsané. V 70 případech z 200 předcházela genitivnímu řetězci předložka (*podle, z/ze, u, v rámci* atd.) a ve 2 případech sloveso (*týkat se, dosahovat*). Ve zbylých případech genitiv následoval po číslovkách (určitých i neurčitých) a v nejvíce případech právě po substantivu. Podobně tomu bylo i u vzorku beletrie (78 výskytů předložky) a u oborové literatury (54 výskytů předložky). Není to tedy převažující počet, ale ani nezanedbatelné množství.

Zároveň mě zajímalo, v jakém čísle klíčová slova jsou a zda jsou to konkrétní, abstraktní, časové úseky nebo číselné údaje.

3.1.1 Subkorpus beletrie

Ze subkorpusu beletrie jsem rozřazovala do jednotlivých skupin 200 náhodných výskytů. Při třídění byly zastoupeny všechny skupiny. Nejvíce zastoupená je **skupina řetězců obsahující jméno v genitivu** (sk. č. 14). Do této kategorie jsem zařadila 79 výskytů. Vysvětlila bych to tím, že v beletrii dochází k vytváření fikčního světa, objevuje se zde pojmenovací a identifikační funkce.¹⁴ Převážná většina výskytů, kterou jsem zařadila do skupiny řetězců obsahující jméno v genitivu, se objevovala v singuláru a jména byla vždy konkrétní, jelikož předpokládám, že se přivlastňuje člověku, osobě (jak uvádím ve výše zmíněném popisu skupiny č. 14).

Příklady:

- *Dveře pracovny sestry Leontýny byly...*
- *... například Závodů Klementa Gottwalda...*
- *... z klíčových momentů Paní Bovaryové...*

U posledních dvou příkladů se jedná o posesivní vyjádření. Je nutné, aby bylo v genitivní postpozici, jelikož jméno (jméno a příjmení) nebo název díla je dvouslovný.

Druhou nejzastoupenější skupinou je **skupina výrazů označující místo** (sk. č. 13). Především se jedná o ohraničené prostory. To opět koresponduje s faktem, že v beletrii se autor snaží o to, aby dostal čtenáře do reálného světa. Proto vedle vlastních jmen používá konkrétní místa. Do této kategorie jsem zařadila celkem 42 vzorků. U některých vzorků obsahovalo označení místa části těla. (Např.: *... z čela dítěte pramen vlasů a...*). Ve většině případů byly výskyty z této kategorie v singuláru.

Příklady:

- *... z tmavého vchodu jednoho obchodu vystoupil...*
- *... vytáhl z náprsní kapsy saka balíček cigaret.*
- *... u bran města Pardubic...*

---

¹⁴ Věda, která se speciálně zabývá jmény v umělecké literatuře, se nazývá literární onomastika.

Třetí nejčastější skupinou v subkorpusu beletrie je **skupina časových výrazů** (sk. č. 5). Do této kategorie jsem zařadila 22 výskytů. Několik vzorků označovalo číselný údaj (... *osmého dne druhého měsíce...*) nebo časový úsek (... *na konci dvacátých let sedmáctého století ztrestaly...*). U této skupiny je singulár i plurál v rovnováze.

Příklady:

- ... *až do konce prvního jednání.*
- *Otec tráví hodně času psaním dopisů.*
- ... *strávím pár hodin hledáním dárku pro...*

Pouze jeden výskyt měla **skupina výrazů pro jednotky míry** (sk. č. 8). Příklad: ... *uvede do pohybu osmatřicet svalů.* Dva výskyty zaznamenala skupina **technický žargon** (sk. č. 12). Příklad: ... *pravděpodobnost neúspěchu proniknutí protivníkovým trupem.* Dva výskyty obsahuje také **skupina kauzálních vztahů** (sk. č. 3). Příklad: ... *z nařízení správy stanice Tycho.*

Při rozřazování vzorků do skupin jsem zaznamenala osm případů, kdy lze genitivní řetězec současně zařadit do skupiny č. 13 a do skupiny č. 14. Obě tyto skupiny jsem k předcházejícím dvanácti přidala já, když jsem při třídění vzorků zaznamenala jejich vysokou frekvenci. U jiných kategorií ke kombinaci nedošlo. Spojením těchto skupin vznikly tyto řetězce, např.:

- ... *zaběhni mi do krámku pana Petersona pro...*
- ... *děvčata z ulice Kýra Velikého...*
- *Z komína Krutinovy chalupy vystupuje...*

Sedm vzorků jsem nezařadila ani do jedné skupiny, jelikož žádné slovo sémanticky neodpovídalo ani jedné zavedené kategorii. Tyto případy jsem nakonec určila na vyšší úrovni obecnosti jako případy **specifikace**, genitiv zde specifikuje předchozí substantivum a z určité množiny prvků vyčlení právě jeden konkrétní člen této množiny (např.: ... *najdou pána labyrintu těla...*). Dělení by zde mělo být podle slova *pána*. U příkladů, které nebylo dle klíčových slov možno zařadit ani do jedné ze 14 skupin a u nichž bylo kvůli nízké frekvenci bezúčelné vytvářet speciální skupiny (jež by obsahovaly často právě jeden výskyt), jsem zařadila do obecné kategorie specifikace. Odpovídá postupnému zpřesňování (viz výše). U šesti vzorků se o genitivní řetězec nejednalo, jelikož korpus řetězce špatně vyhledal.

Vzorek č. 178 (... *našeho vědomí obrazy Země*) korpus chybně vyhledal proto, že nepoznal správný pád. Slovo *vědomí* je zde v akuzativu a kvůli homonymii ho označil jako genitivní řetězec. Vyřadila jsem několik případů z poezie, např. vzorek č. 193 (... *božská srdce hořáků žíly potrubí v...*). V rámci jazykové aktualizace zde chybí interpunkce, proto korpus chybně určil genitiv. Vzorek č. 197 (... *po medvědech ani vidu ani slechu*) jsem označila jako frazémové spojení.

Při rozřazování vzorků do skupin jsem se řídila podle klíčových slov, které A. Čermáková uvádí u každého typu skupiny (viz kapitola 1.2.3 *Rozdělení několikanásobné valence do skupin*). V drtivé většině případů ale genitivní řetězec klíčové slovo neobsahoval, tudíž jsem se řídila podle sémanticky podobných slov (např. *kus* namísto klíčového *část* apod.). V subkorpusu beletrie obsahoval klíčové slovo pouze jeden genitivní řetězec, který jsem zařadila do **skupiny kauzálních vztahů**. (*Kromě příčiny smrti se...*) Ústředním slovem je zde slovo *příčina*.

V genitivních konstrukcích se vyskytují s převahou substantiva v **singuláru**. V případě, že je klíčové slovo v plurálu, i další genitivy řetězce jsou nejčastěji v singuláru (*Partsova kniha sice nestihne vyjít do oslav dvacátého výročí osvobození Tallinnu ...* nebo *Zůstalo jen několik členů personálu rezidenta*). Jasnou převahu tvarů v jednotném čísle jsem zaznamenala i tehdy, je-li klíčové slovo v singuláru. Je zde patrná souvislost s vysoce frekventovaným výskytem jmen v subkorpusu beletrie, tuto tendenci potvrzuje i Cvrček a kol. (s. 141, 2010). Na základě korpusu SYN2015 bylo zjištěno, že se u osobních jmen po převažujícím nominativu vyskytuje nejčastěji právě genitiv a u neživotných entit a abstrakt je pak genitiv nejčastějším pádem v jednotném i v množném čísle. Toto téma zmiňují i Svozilová a Uhlířová, v Naší řeči uvádějí, že o vztahu posesivity (tedy vztah vyjádřený jménem v genitivu) lze hovořit jen ve spojení s jedinečným, konkrétním individuem. Proto je spojen s jednotným číslem (Svozilová, Uhlířová, s. 11-17, 1990). Výskyt plurálových tvarů mohou způsobovat např. určení ceny (*20 korun*) či výskyty substantiv po neurčitých číslovkách (*několik, trochu, pár* apod.). V několika málo případech se objevuje po klíčovém slově v singuláru substantivum v množném čísle, které následují další substantiva v genitivu v plurálu (... *otírat z nábytku otisky prstíků ulepených od bonbónů*).

Spolu s rozřazením do skupin a určováním čísla jsem podstatná jména třídila podle typu substantiv v genitivu. Nejvíce jsou zastoupena **konkréta**, kterých jsem určila 149. Konkréta se vyskytovala nejčastěji v singuláru společně se skupinou řetězců obsahující jméno v genitivu (... *u polštáře pana Nakaty*) a se skupinou partitivních výrazů (...*do ruky sklenici medu.*). **Abstrakta**, kterých jsem určila 37, se objevují ve skupině technického žargonu (... *tří rohů pravděpodobnost neúspěchu proniknutí protivníkovým...*) nebo ve skupině výrazů, které jsou součástí termínů (... *odpovědná za (...) a poruchy příjmu potravy...*). Dalším typem je **časový úsek**, který se zde vyskytl celkem osmkrát vždy u skupiny časových výrazů (...*až do druhé poloviny dvacátého století...*; ... *probíhal do devadesátých let dvacátého století.*). Nejméně zastoupeným typem je **číselný údaj**. Pouze šest výskytů tohoto typu se vždy vyskytuje v singuláru se skupinou časových výrazů (... *už od útlého věku tří let...*; *U příležitosti pětasedmdesátého výročí fatimského...*).

3.1.2 Subkorpus publicistika

Ze subkorpusu publicistika jsem rozřazovala do jednotlivých skupin 200 náhodných výskytů. Při třídění prvků byly zastoupeny všechny skupiny kromě **skupiny výrazů označující změnu**. Nejvíce zastoupenou skupinou je stejně jako u beletrie **skupina řetězců obsahující jméno v genitivu**. Do této kategorie jsem zařadila 111 prvků. Tak vysoký výskyt jmen je zde hlavně proto, že publicistika zahrnuje tiskoviny, zejména noviny a časopisy, které často pojednávají o reálných osobách (na rozdíl od beletrie, ve které se jednalo o postavy fiktivní). Když jsem třídila konkrétní vzorky, setkávala jsem se hlavně se jmény sportovců a politiků. Většina jmen byla v singuláru a vždy konkrétní.

Příklady:

- ... *proběhla svatba (...) a běžce Josefa Odložila.*
- ... *zraněného prezidenta Aliho Abdalláha Sáliha odmítl...*
- ... *domácího brankáře Františka Skuhravého chytajícího...*

Druhou nejzastoupenější skupinou je **skupina partitivních výrazů**. Do této kategorie jsem zařadila 18 prvků. Často jsem se s partitivním výrazem setkala u popisu pracovního postupu,

zejména u receptů, např. ... *přidáme čtyři lžíce másla*. Singulár i plurál byly u této skupiny v rovnováze.

Příklady:

- ... *znamenala pro několik tisíc pasažérů rozsudek smrti*.
- ... *úvěr v rádech několika desítek tisíc korun a...*
- ... *nashromáždili pět milionů stran výpovědí*.

Třetí nejčastější skupinou v subkorpusu publicistika je **skupina nějakého seskupení**. Většinou se jedná o populace jedinců nebo seskupení osob, které mají nějaký společný zájem nebo stejné povolání. Objevují se zde prvky z politické i sportovní oblasti. Do této kategorie jsem zařadila 16 výskytů.

Příklady:

- ... *pozorovat, jak se populace řady živočichů a...*
- ... *parní stříkačka ze Sboru dobrovolných hasičů...*
- ... *nepojede na zasedání šéfů vlád zemí Commonwealthu*.

Jenom jeden výskyt měla **skupina evaluativních výrazů**. Příklad: ... *tváří v tvář možnosti vítězství neonacisty...* Slovo *možnost* je podle A. Čermákové pro tuto skupinu jedním z klíčových slov. Dva výskyty zaznamenala **skupina kauzálních vztahů**. Příklad: ... *za účelem obnovení výstavby silnice...* Tři výskyty obsahuje **skupina výrazů součástí termínů**. Příklad: ... *ve funkci náměstka ministra financí*.

V subkorpusu publicistika také došlo ke kombinaci skupiny č. 13 a skupiny č. 14. Takto kombinovaných genitivních řetězců jsem z celkového vzorku 200 určila sedm. Všechny jsou konkrétní a vyskytují se v singuláru.

Příklady:

- ... *na lavičce parku atacamského města Copiapó...*
- ... *se týkají katastrálního území obcí Solnice...*
- ... *vyrazit do (...) kostela Panny Marie Sněžné či...*

Šest vzorků jsem nezařadila ani do jedné skupiny, protože žádné slovo sémanticky neodpovídalo ani jedné ze zavedených kategorií. Po pozdější analýze nezařazených prvků jsem čtyři zařadila do **skupiny specifikace**. Např. vzorek č. 30: ... *vymyšlených aktiv dvou set sedmdesáti pěti milionu dolarů*. Tuto skupinu jsem vytvořila u předchozího subkorpusu až v závěru při analýze nezařazených prvků. Tato kategorie obsahuje případy, kde genitiv specifikuje předchozí substantivum a vyčlení z něj nějakou konkrétní část. Vzorek č. 67 (... *za doprovodu pana prezidenta...*) jsem později určila jako **přivlastňovací genitiv**, transformace do posesivní adjektivní formy není kvůli těsnému spojení výrazu *pan prezident* možná. U vzorku č. 56 (... *z darů 6,8 milionu a...*) nejde o genitivní řetězec, jelikož korpus vyhledal špatný příklad.

Při třídění vzorků do skupin jsem se stejně jako u subkorpusu beletrie řídila klíčovými slovy podle A. Čermákové. Opět jich nebylo mnoho, klíčové slovo obsahovalo pouze šest genitivních řetězců.

Příklady:

- ... *do elitní kategorie Klubu kanonýrů...* (Ústředním výrazem je zde slovo *kategorie*, řetězec jsem zařadila do skupiny nějakého seskupení).
- ... *tváří v tvář možností vítězství neonacisty Kotleby nedokázali...* (Klíčovým výrazem je zde slovo *možností*, řetězec jsem zařadila do skupiny evaluativních výrazů).
- ... *bez snížení kvality života zaměstnanců a...* (Zde je ústředním výrazem slovo *snížení*, řetězec jsem zařadila do skupiny zvětšování/zmenšování).

Zde jsem opět zaznamenala výraznou převahu řetězců, kdy je klíčové slovo v **singuláru**. Plurálové tvary genitivních řetězců se u publicistiky vyskytují především u čísel a u označení cen (... *nashromáždili pět milionů stran výpovědí...* nebo ... *dosahovaly desítek milionů dolarů*.). U plurálu také dochází k sémantické shodě (jedno slovo v plurálu vyžaduje, aby další bylo též v plurálu). Např: ... *zasedání šéfů vlád zemí Commonwealthu*. V celém tomto subkorpusu převažují všechny tvary v řetězci v singuláru. To je způsobeno především výskytem osobních jmen (to vyplývá i z nejčastější kategorie, do které byly genitivní řetězce řazeny). Např: ... *přepis románu Lva Nikolajeviče Tolstého* nebo ... *pomocí metody profesora*

Milana Hejného. Jsou zde časté i abstraktní, látkové entity (*Neškodilo by zavést během období splácení hypotéky... nebo ... součástí integrovaného plánu rozvoje území...*).

I v tomto subkorpusu jsem řetězce kromě rozřazování do skupin a určování čísla třídila podle typu substantiv. Nejvíce zastoupena byla **konkréta**, určila jsem jich celkem 167. Nejčastěji se vyskytovala v singuláru, hlavně u skupiny řetězců obsahující jméno v genitivu (*... vládou prezidenta George W. Bushe...*). **Abstrakta** jsem určila celkem u 26 vzorků. Skupina zvětšování/zmenšování obsahuje pouze abstrakta (tato skupina má jenom tři výskyty). Příklad: *... bez snížení kvality života zaměstnanců a...* V tomto řetězci se objevuje také výraz *snížení*, který je pro danou skupinu klíčovým slovem. Abstrakta jsou hojně zastoupena i ve skupině proces (*... z hlediska zpracování dílů a...*). **Časový úsek** jsem zaznamenala u tří řetězců, a to vždy u skupiny časových výrazů a vždy byl výraz konkrétní a v plurálu (*... od šedesátých let dvacátého století do...*). Číselný údaj jsem určila u čtyř řetězců (např. u vzorku č. 173: *... dosahovaly desítek milionů dolarů...*).

3.1.3 Subkorpus oborová literatura

Ze subkorpusu oborová literatura jsem rozřazovala do jednotlivých skupin 200 náhodných výskytů. Některé řetězce byly těžší k porozumění, jelikož se v nich vyskytuje mnoho termínů a technických výrazů. Při třídění výskytů byly zastoupeny všechny skupiny kromě **skupiny výrazů pro jednotky míry** a **skupiny akce**. V porovnání s ostatními subkorpusy zde byly hodnoty u nejvíce frekventovaných kategorií velmi vyrovnané. Výjimku tvoří nejvíce zastoupená **skupina řetězců obsahující jméno v genitivu**, u které jsem zaznamenala 56 výskytů (u subkorpusu publicistika měla tato skupina dvojnásobný počet výskytů). Většina jmen je z historické nebo politické oblasti. Převážně jsou jména v singuláru a vždy jsou konkrétní.

Příklady:

- *...záruky profesora experimentální fyziky Alfreda Kleinera*
- *... na základě románů britského spisovatele Colina Dextera a...*
- *... u profesora Julia Mařáka.*

Druhou nejzastoupenější skupinou je **technický žargon**. Do této kategorie jsem zařadila 33 případů (v předchozích dvou subkorpusech patřila právě tato skupina k nejméně zastoupeným). Výskyty patřící do této skupiny se zde objevují v singuláru i v plurálu a většinou jsou abstraktní. Řetězcům z této kategorie jsem rozuměla hůře než řetězcům z ostatních skupin, jelikož jsou pro mě z neznámých oborů (fyzika, chemie) a často se zde vyskytují cizí výrazy. Tyto řetězce také obsahují poměrně složité genitivní konstrukce.

Příklady:

- ... *součástí programu doléčování P-centra je...*
- ... *rozšíření oboru planosti výpovědi o...*
- ... *frekvence (...) operačního obvodu prvního řádu se...*

Třetí nejčastější skupinou je **skupina partitivních výrazů**, která obsahuje 24 výskytů. Řetězce se zde objevují v singuláru i v plurálu a jsou zastoupena konkrétně, abstrakta i číselné údaje.

Příklady:

- ... *z části voličů Jiřího Dientsbiera volit...* (výraz *část* je u této skupiny podle A. Čermákové klíčovým slovem)
- ... *přidáme jednu čtvrtinu kávové lžičky sody...*
- ... *který umožňuje dosáhnout vysoké míry shody vlastností numerických...* (výraz *míra* je u této skupiny dle A. Čermákové klíčovým slovem)

Pro oborovou literaturu jsou příznačné termíny, do **skupiny výrazů, které jsou součástí termínů**, jsem zařadila 21 výskytů. Většinou jsou abstraktní. Příklad: ... *a využití arteterapie u poruch příjmu potravy*.

Pouze jeden výskyt měla **skupina výrazů označujících změnu**. Příklad: ... *změně rychlosti pohybu otáčení fotoaparátém*. Výraz *změna* je podle A. Čermákové pro tuto skupinu jedním z klíčových slov. Jeden výskyt zaznamenala i **skupina zvětšování/zmenšování**. Příklad: ... *měly za následek zvýšení návštěvnosti koncertů orchestru*. Výraz *zvýšení* je podle A. Čermákové

pro tuto skupinu jedním z klíčových slov. Tři výskyty obsahuje **skupina kauzálních vztahů**.
Příklad: ... *z možností podpory inkluze osob se...*

V subkorpusu oborová literatura také došlo ke kombinaci skupiny č. 13 a skupiny č. 14. Takto kombinované řetězce jsem zaznamenala pouze dva. Příklad: ... *se nachází nedaleko historického centra města Trutnova*. V tomto subkorpusu, na rozdíl od ostatních, jsem všechny vzorky hned zařadila do skupin, nezůstaly mi tedy žádné nezařazené.

Při rozřazování vzorků do skupin jsem se stejně jako u předchozích subkorpusů řídila klíčovými slovy podle A. Čermákové. Takových slov jsem určila 17, je to nejvyšší počet klíčových slov ze všech subkorpusů (v beletrii se vyskytovalo pouze jedno a v publicistice šest).

Příklady:

- ... *do procesu deidealizace venkova...* (výraz *proces* v tomto řetězci je přímo v názvu skupiny *proces*)
- ... *v průběhu celého procesu tvorby báze znalostí...* (výraz *proces* v tomto řetězci je přímo v názvu skupiny *proces*)
- ... *výsledky většiny PCR experimentů...* (ústředním slovem je zde výraz *výsledek*, řetězec jsem zařadila do skupiny technického žargonu)

I v subkorpusu oborová literatura převažují případy, kdy je klíčové slovo v **singuláru**. Tato skutečnost vyplývá z toho, že oborová literatura obsahuje v největší míře technický žargon (procesy, výzkumy apod.), termíny, obecné kategorie a pojmy, které reprezentují konkrétní případy, jež bývají v singuláru (...*riziko sporadického výskytu nádoru prsu...* nebo ... *v průběhu celého procesu tvorby báze znalostí*). I v případě, kdy je klíčové slovo v plurálu, následují substantiva v singuláru, označují-li kategorii: ... *věnováno objasnění procesů magnetování feromagnetik...* nebo ... *nás zbavila (...) metodologických omezení výzkumu myslí*.

Také v tomto subkorpusu jsem řetězce kromě rozřazování do skupin a určování čísla třídila podle typu substantiv. Nejvíce byla zastoupena **konkréta**, avšak ne s takovým rozdílem jako u předchozích subkorpusů. Určila jsem jich 100 a častěji se vyskytovala v singuláru než v plurálu. Nejčastěji byla užitá se skupinou řetězců obsahující

jméno v genitivu (... *bývalého premiéra Jaroslava Kaczyńského*...). **Abstrakta** jsem určila celkem u 75 výskytů. Velké zastoupení abstrakt má skupina výrazů, které jsou součástí termínů (... *kumulativní riziko sporadického výskytu nádoru prsu je*...) a skupina technického žargonu (*Oprava systému Windows Update*...). U těchto dvou skupin jsem vysoký počet abstrakt očekávala, jelikož slova z těchto kategorií mají za svůj hlavní účel systematickosti a popisnosti, a především nemají fyzickou povahu. Dalším typem je **číselný údaj** (ze všech subkorpusů má právě v tomto nejvyšší hodnotu), který se zde objevil celkem dvacetkrát. Vyskytuje se v singuláru i v plurálu a nejvíce je zastoupen u skupiny časových výrazů (... *5 let statutu uprchlíka*). Nejméně výskytů má **časový úsek**, tomuto typu jsem určila pouze pět řetězců. Objevuje se v singuláru i v plurálu ve skupině časových výrazů (... *někdy na přelomu dvacátých a třicátých let desátého století*...).

Genitivní řetězce jsou obvykle jmenovány jako charakteristický znak administrativních textů. V korpusu SYN2015 je **administrativa** součástí oborové literatury. Při automatické volbě náhodného vzorku do něj byly ale vybrány pouze dva výskyty administrativních textů, proto jsem se rozhodla analyzovat ještě jeden vzorek pouze tohoto typu textů o velikosti 50 výskytů.

Ze skupin byla nejvíce zastoupená **skupina výrazů, které jsou součástí termínů**. Tato kategorie obsahuje deset výskytů, substantiva jsou nejčastěji abstraktní a v singuláru. Řetězce z této kategorie byly složitější k pochopení, jelikož zde dochází k hromadění termínů za sebe, což ztěžuje porozumění. Příklad: *Způsob označování záhlaví dokumentů vzniklých...* Sedm výskytů zaznamenala **skupina technického žargonu**, ve které stejně jako u nejzastoupenější skupiny převažuje singulár a abstrakta. Příklad: *... rozpočet kapitoly správce programu...* Sedm výskytů zaznamenala také **skupina proces**. Opět jako u předchozích kategorií zde převládá singulár a abstrakta. Příklad: *... s cílem výrazného zapojení nejen doktorandů a...*

Žádný výskyt neměla **skupina zvětšování/zmenšování** a **skupina výrazů pro jednotky míry**. Po jednom výskytu měla **skupina akce** a **skupina výrazů označující místo**. V tomto vzorku nedošlo k žádné kombinaci skupin a všechny řetězce byly jednoznačné.

Opět mi byly inspirací klíčová slova podle A. Čermákové, jichž se zde v porovnání s ostatními žánry objevilo nejvíce, a to celkem 12 (subkorpus beletrie obsahoval pouze jedno takové slovo, publicistika šest a oborová literatura 17 z celkového počtu 200 řetězců).

Příklady:

- ... z *důvodu objednávky jídla*... (ústředním slovem je zde výraz *důvod*, řetězec jsem zařadila do skupiny kauzálních vztahů)
- ... *bez změny tempa chůze projdou*... (ústředním slovem je zde výraz *změna*, řetězec jsem zařadila do skupiny výrazů označující změnu)
- ... z *programu odstraňování disproportioní ve*... (ústředním slovem je zde výraz *program*, řetězec jsem zařadila do skupiny technického žargonu)

I v administrativě zřetelně převažuje **singulár**, kterému z mého vzorku přísluší 39 řetězců. Nejčastěji se jednotné číslo objevuje ve skupině výrazů, které jsou součástí termínů. Řetězce nejčastěji pocházejí z textů, jako jsou provozní nebo školní řády, žádosti, pokyny, návody apod. Pro stručnost informací se termíny uvádějí v jednotném čísle. V **plurálu** je celkem 11 výskytů. Množné číslo není v žádné skupině výrazněji zastoupeno.

I v této skupině jsem řetězce třídila podle typu substantiva. S počtem 27 výskytů jsou na prvním místě **abstrakta**, která se nacházejí hlavně ve skupině výrazů, které jsou součástí termínů, ve skupině technického žargonu a ve skupině proces. **Konkréta** jsem určila u 16 řetězců, v žádné skupině nejsou výrazněji zastoupena. Třetím typem, který se zde sedmkrát vyskytuje, je **číselný údaj**, který také není u žádné ze skupin výrazněji zastoupen. **Časový úsek** se zde vůbec neobjevil.

3.1.4 Komparace subkorpusů

V této kapitole budu porovnávat výsledky ze subkorpusu beletrie, publicistika a oborová literatura. Ke komparaci přidám ještě administrativu, která je součástí oborové literatury. Budu se věnovat hlavně skupinám, u kterých jsem zaznamenala velké rozdíly ve výskytech v jednotlivých subkorpusech. Dále budu srovnávat přítomnost singuláru a plurálu a typy substantiv. Připomínám, že u subkorpusů jsem pracovala se vzorkem 200 výskytů, u administrativy jsem použila vzorek o 50 výskytech. Aby byly hodnoty porovnatelné, převedla jsem počty výskytů u jednotlivých skupin na procenta, a to u všech subkorpusů, tu samou normalizaci jsem provedla i v případě čísla a typů substantiv.

Jako první uvedu **skupinu proces**. Tato kategorie měla největší zastoupení u administrativy (vyskytla se tam 7krát). Její procentuální zastoupení je tedy 14 %. V oborové literatuře byla skupina proces zastoupena 18krát (9 % ze všech výskytů), v publicistice 9krát (4,5 %) a beletrie zaznamenala pouze 5 výskytů (2,5 %). Tak vysoký výskyt u administrativy koresponduje s faktem, že do této skupiny patří především abstraktní výrazy a v administrativě abstrakta obecně (proti ostatním subkorpusem) převažují. V administrativě převažují útvary, jako jsou řády, žádosti, různé formuláře apod. U takových formací jde primárně o stručnost a o informační hutnost na úkor srozumitelnosti, tudíž nepotřebujeme slova vnímat jako konkrétní, na rozdíl např. od beletrie, kde se autor snaží vytvořit fikční svět a postavám a místům dodat co největší míru konkrétnosti.

Další kategorií, která se počtem svých výskytů liší, je **skupina nějakého seskupení**. V administrativě se objevuje 5krát, její procentuální zastoupení je tedy 10 %. V publicistice se vyskytla 16krát (8 % ze všech výskytů) a oborová literatura s beletrií zaznamenaly pouze 5 řetězců (2,5 %), které spadají do této kategorie. Co se týče administrativy, různá seskupení se tu objevují hlavně při zmínkách o členech společností nebo o zástupcích (ať už sportovních, či např. politických) stran. V publicistice jde primárně o seskupení osob, které jsou součástí stejného (většinou sportovního) týmu nebo o skupinu osob, která vykonává stejné povolání nebo má stejný zájem.

Skupina partitivních výrazů má nejvyšší zastoupení v subkorpuse oborová literatura s celkovým počtem 24 výskytů, její procentuální zastoupení je tedy 12 %. Subkorpus publicistika obsahuje 17 řetězců (8,5 % ze všech výskytů) patřících

do této skupiny, beletrie 12 (6 %) a administrativa pouze 2 (4 %). V oborové literatuře se partitivní výrazy objevují především v receptech, které jsou publikovány v novinách či v časopisech. Příklad: ... *polovinu kávové lžičky soli*...

Ve **skupině evaluativních výrazů** zaujímá první místo administrativa, která obsahuje 2 výskyty z této kategorie, její procentuální zastoupení jsou tedy 4 %. Oborová literatura je zde zastoupena 5krát (2,5 % ze všech výskytů), beletrie 2krát (1 %) a publicistika pouze jednou (0,5 %). Klíčovými slovy pro tuto skupinu podle A. Čermákové jsou např. *požadavek* nebo *hodnocení*. Tyto výrazy jsou svým významem nejbližší právě k nejčastěji zastoupené administrativě a oborové literatuře.

Velmi zajímavé jsou rozdíly ve **skupině výrazů, které jsou součástí termínů**. Administrativa je se svými 10 výskyty na prvním místě, procentuální zastoupení této kategorie je 20 %. Následuje subkorpus oborová literatura s 21 výskyty (10,5 % ze všech výskytů), méně zastoupená je beletrie s 6 řetězci (3 %) patřících do této kategorie a pouze 3 výskyty (1,5 %) má publicistika. Pro oborovou literaturu jsou termíny charakteristické, jelikož jejími hlavními útvary jsou odborné časopisy a učebnice. V takových publikacích jde především o jasné podání informací z různých oborů, proto jsou zde termíny hojně využívány. Vysoký výskyt termínů u administrativy je spojen hlavně s výstižností, stručností a s odborností.

Ve **skupině technického žargonu** je s 33 výskyty na prvním místě oborová literatura, její procentuální zastoupení je tedy 16,5 %. V administrativě byla tato kategorie zastoupena 7krát (14 % ze všech výskytů), v beletrii dvakrát (1 %) a v publicistice pouze jednou (0,5 %). Tato kategorie má velice blízko k předešlé skupině výrazů, které jsou součástí termínů. Opět zde dominuje stručnost, přesnost, výstižnost a faktičnost. Tyto znaky jsou charakteristické právě pro oborovou literaturu a pro administrativu.

Skupina výrazů označující místo je nejvíce zastoupená u subkorpusu beletrie, kde se vyskytuje 42krát, její procentuální zastoupení je 21 %. V oborové literatuře se nachází 11krát (5,5 % ze všech výskytů), v publicistice 7krát (3,5 %) a v administrativě pouze jednou (2 %). Autoři v beletrii se snaží vytvořit jakýsi fikční, zabydlený svět. Z toho důvodu je zde mnohokrát užito označení konkrétního místa. Ikdyž místa nejsou reálná, čtenář si je díky

přesnému popisu může alespoň představit. V administrativě je výskyt výrazů označujících místo nejmenší, jelikož zde převažují hlavně termíny, hesla a abstraktní výrazy.

Skupina výrazů obsahující jméno v genitivu se nejčastěji vyskytuje u subkorpusu publicistika, kde má 111 výskytů, její procentuální zastoupení je 55,5 %. Na druhém místě je beletrie se 79 výskyty (39,5 % ze všech výskytů), dále oborová literatura, kde se tato kategorie objevila 56krát (28 %) a na posledním místě je administrativa, která zaznamenala 4 výskyty (8 %). Z mého vzorku o 200 výskytech v publicistice řetězce nejčastěji pocházejí z novin, časopisů a různých regionálních deníků. Jména se tam často objevují při sdělování informací v souvislosti s konkrétní reálnou osobou. V beletrii jsou z mého vzorku o 200 výskytech nejzastoupenějším médiem prozaická díla, kde jsou jména konkrétní, nejčastěji v singuláru. Podobně jako u označení místa se autor, i co se týče jmen, snaží o budování fikčního světa, ve kterém u (fiktivních) osob popisuje vzhled, vlastnosti apod., aby si čtenář mohl postavy s konkrétními jmény co nejlépe představit.

U **kombinace skupiny výrazů označující místo a skupiny výrazů obsahující jméno v genitivu** má nejvyšší zastoupení subkorpus beletrie s osmi výskyty (4 % ze všech výskytů). Publicistika má sedm výskytů (3,5 %), oborová literatura dva (1 %) a administrativa nezaznamenala žádný. K nejvyššímu výskytu došlo právě v těch subkorpusech, kde byly skupiny nejvíce zastoupené i jednotlivě.

Co se týče čísla, **singulár** byl celkově velmi silně zastoupen. Publicistika zaznamenala 168 výskytů jednotného čísla (84 %), beletrie 159 (79,5 %), administrativa 39 (78 %) a oborová literatura 147 (73,5 %). V beletrii, v publicistice i v oborové literatuře se v singuláru vyskytovala hlavně jména, u administrativy šlo zejména o termíny. **Plurál** byl zastoupen výrazně méně, 53 výskytů (26,5 %) obsahuje subkorpus oborová literatura, 11 (22 %) administrativa, 39 (19,5 %) beletrie a 32 (16 %) publicistika. V publicistice nejmenší zastoupení množného čísla souvisí hlavně s velkou převahou řetězců ze skupiny jmen obsahující jméno v genitivu, protože se zde hovoří o konkrétních osobách, které jsou v singuláru.

U **konkrét** a **abstrakt** je zde zajímavý rozdíl, a to mezi beletrií a publicistikou oproti oborové literatuře a administrativě. Konkrét v beletrii je 149 (74,5 %) a v publicistice 167 (83,5 %). Oborová literatura obsahuje 100 (50 %) konkrét a administrativa pouhých 16 (32 %). Hlavním důvodem je to, že v beletrii se autor snaží o vytvoření fikčního světa, postavám přiřazuje vlastnosti, popisuje jejich vzhled a snaží se je co nejreálněji vylíčit. Postavy mají konkrétní jména a díky popisu si je čtenář může i představit. Abstrakta se v beletrii vyskytují pouze 37krát (18,5 % ze všech výskytů), nejčastěji ve skupině technického žargonu a ve skupině výrazů, které jsou součástí termínů. Avšak tyto dvě skupiny se tu objevují jen velmi zřídka. V publicistice jsou konkréta nejčastěji obsažena v řetězcích, kde se vyskytuje jméno. Na rozdíl od beletrie, kde se jedná o fiktivní osoby, publicistika popisuje reálné jedince. Abstrakt je zde pouze 26 (13 %). U oborové literatury konkréta nad abstrakty také převažují, avšak ne s takovým rozdílem jako u předchozích subkorpusů. Užití konkrét je zde nejvíce zastoupeno ve spojení se jmény, která patří, stejně jako v publicistice, reálným osobám. Abstrakt, kterých je 75 (37,5 %), je nejčastěji užito ve skupině technického žargonu a ve skupině výrazů, které jsou součástí termínů. Tato slova postrádají fyzickou povahu, slouží nám k označení, většinou odborného, pojmu. U administrativy nejsou konkréta výrazněji zastoupena v žádné skupině, není jich zde mnoho. Je tu nejvyšší počet abstrakt, a to 27 (54 %). Abstrakta jsou zde obsažena hlavně ve skupině výrazů, které jsou součástí termínů a ve skupině technického žargonu. Obě tyto kategorie jsou zde nejčastěji zastoupeny. Jak jsem již uvedla výše, tyto výrazy nemají fyzickou podobu a slouží pouze jako označení pojmu. Administrativní útvary jsou stručné, jasné a přesné. Abstraktní substantiva se v celé administrativě hojně vyskytují. **Časový úsek** je u všech subkorpusů, včetně administrativy, zastoupen podobně a **číselné údaje** jsou nejvíce obsaženy v oborové literatuře (20 výskytů, tj. 10 %) a v administrativě (7 výskytů, tj. 14 %). Číselné údaje se vyskytují většinou ve skupině časových výrazů a slouží hlavně k určení data (např. nás informují o dni, kdy vstupuje v platnost smlouva, nebo jsou označením pro čísla vyhlášek).

3.2 Korpus ORAL2013

V mluveném jazyce se genitivní řetězce moc často nevyskytují v souvislosti s kognitivním zpracováním. Po zadání dotazu jsem získala 234 výskytů. Protože proces značkování probíhal automaticky, je zde vysoká míra chybovosti. Proto jsem musela vzorek protřídit a vybrat pouze relevantní výskyty. Po vytřídění zbylo 144 výskytů, které jsem následně charakterizovala. Jelikož se genitivních řetězců objevilo velmi málo, rozhodla jsem se analyzovat i konstrukce, které obsahují pouze jeden genitiv. Genitivní řetězce jsem třídila stejným způsobem jako u korpusu SYN2015. Co se týče typu substantiv, pod číselné údaje jsem přidala určení ceny, které se tu často vyskytuje.

U korpusu ORAL2013 je u jednotlivých výskytů určeno pohlaví (muž nebo žena), vzdělání (základní či střední nebo vysokoškolské) a věk mluvčího (do 35 let nebo nad 35 let) a oblast, ze které mluvčí pochází (středomoravská, středočeská, východomoravská, severovýchodočeská, slezská, západočeská, česko-moravská, jihočeská, české pohraničí nebo moravské pohraničí). Podle hodnot i.p.m. v mém vzorku o 144 výskytech převažují jako mluvčí muži se základním či středoškolským vzděláním ve věku do 35 let. Nejvyšší zastoupení měla oblast moravského pohraničí, dále středomoravská a východomoravská oblast.

V mnoha řetězcích chyběla interpunkce (např. ... *zhodnocena práce osvětlovačů práce techniků...*). V porovnání s korpusem SYN2015 se zde vyskytuje velké množství chyb, které se týkají především interpunkce. Chyby vyplývají především z toho, že syntaktickou interpunkci (jež je běžná v psaných korpusech) zde nahradila interpunkce pauzová. Automatická analýza se pak nemůže opřít o tradiční pojem věty. U několika řetězců jsou poznámky v závorkách, např.: ... *toho pana prodavače (nesrozumitelné)* ... nebo ... *milion dílů (se smíchem) Káji Mařika...*

Ze skupin, do kterých jsem výskyty třídila, převažuje **skupina partitivních výrazů**, spadá do ní 40 řetězců, které se v této často objevují v plurálu a jedná se hlavně o číselné údaje, především o označení cen výrobků (... *bez padesáti šesti korun za...*). Další frekventovanou kategorií je **skupina časových výrazů**, která obsahuje 20 výskytů. Řetězce často označují časový úsek (... *ze šedesátých let dvacátého století...*). **Skupina výrazů**

obsahující jméno v genitivu zaznamenala 15 výskytů, které se objevují hlavně v singuláru a jsou zpravidla konkrétní (... *vedle doktora Sheldona Coopera...*).

Pouze jeden výskyt zaznamenala **skupina zvětšování/zmenšování**. Příklad: ... *bez snížení počtu osob nájemců...* Výraz *snížení* je podle A. Čermákové klíčovým slovem. Jeden výskyt měla také **skupina kauzálních vztahů**. Příklad: ... *z nabídek práce Úřadu práce v...* Také **skupina evaluativních výrazů** má jeden výskyt. Příklad: ... *bez ověření pravosti auta auťáku...*

I v tomto korpusu se objevují klíčová slova podle A. Čermákové, není jich ale mnoho. Výskyt takových slov jsem zaznamenala pouze u pěti řetězců. Např.: ... *bez provedení kontroly bytu a...* Klíčovým slovem je zde výraz *kontrola* a řetězec jsem zařadila do **skupiny akce**.

Co se týče čísla, v tomto korpusu byly hodnoty téměř vyrovnané. **Singulár** jsem zaznamenala u 78 řetězců, a to především u skupiny výrazů obsahující jméno v genitivu, které bylo téměř vždy konkrétní (... *skladbu Václava Jana Tomáška...*). **Plurál** se vyskytuje u 66 řetězců. V množném čísle se objevují řetězce zejména ze skupiny partitivních výrazů, které označují číselné údaje, hlavně ceny (... *bez pěti set korun...*).

Také v tomto korpusu jsem řetězce třídila podle typu substantiv. Nejvíce se zde vyskytovaly **číselné údaje**, kterých celkem bylo 52. Z toho jsem zaznamenala více než polovinu označení cen (... *dvanácti set padesáti korun...*). **Abstrakta** jsem učila u 39 řetězců, v žádné kategorii nejsou výrazněji zastoupena (... *za období nefunkčnosti přístroje.*). Tento řetězec obsahuje slovo *období*, je to jedno z klíčových slov podle A. Čermákové. O jeden výskyt méně (38 řetězců) mají **konkréta**. Ta jsou obsažena hlavně ve skupině výrazů obsahující jméno v genitivu a ve skupině výrazů označující místo (... *u stanice autobusu dóle...*). Nejméně zastoupeným typem je **časový úsek**, který se zde objevil pouze 15krát. Vždy se objevil u skupiny časových výrazů a ve většině případů je v singuláru (... *ze začátku dvacátého století že...*).

3.3 Komparace korpusů SYN2015 a ORAL2013

Hlavním rozdílem mezi korpusy je samotný počet výskytů genitivních řetězců. V psaném korpusu SYN2015 se nachází 126 794 výskytů, v mluveném korpusu ORAL2013 pouze 234 výskytů. Korpus SYN2015 obsahuje tři subkorpusy (beletrii, publicistiku a oborovou literaturu). 60 638 výskytů obsahuje publicistika, 54 131 výskytů oborová literatura a 12 025 beletrie. Z každého subkorpusu jsem si vytvořila vzorek o 200 výskytech, které jsem následně analyzovala. Nejzastoupenějším textovým typem byla administrativa, která spadá pod oborovou literaturu. Při automatické volbě náhodného vzorku byly do subkorpusu oborová literatura vybrány pouze dva výskyty administrativních textů, proto jsem se rozhodla vytvořit a analyzovat vzorek pouze z administrativy o 50 výskytech. Hromadění substantiv v genitivu je hodnoceno spíše negativně, jelikož ztěžuje porozumění. Z toho důvodu se v mluvených projevech objevuje velmi zřídka.

Neboť mluvený korpus ORAL2013 obsahuje přepisy nahrávek mluvených projevů, setkala jsem se zde s velkou chybovostí. V přepisech je jiná interpunkce (viz výše), setkala jsem se i se spoustou gramatických chyb nebo s výrazy patřícími do obecné češtiny. V psaném korpusu se chyby nevyskytovaly.

U obou korpusů jsem jednotlivé řetězce třídila do skupin podle A. Čermákové, dvě skupiny jsem přidala sama, výskyty jsem zařazovala celkem do 14 skupin. Dále jsem určovala číslo (singulár a plurál) a typ substantiv v řetězci (konkréta, abstrakta, časové úseky a číselné údaje). Při zpracovávání výskytů z mluveného korpusu ORAL2013 se v řetězcích často objevovalo označení cen výrobků, z toho důvodu jsem přidala pod číselné údaje ještě označení ceny.

U všech tří subkorpusů byla nejčastěji zastoupena skupina výrazů obsahující jméno v genitivu. V beletristických textech (romány, povídky apod.) se jedná o fiktivní osoby. V publicistických textech, které se objevují především v novinách a v časopisech, se objevují hlavně jména reálných osob, v mém vzorku patřila především sportovcům a politikům. V oborové literatuře patří jména také reálným osobám, bývají často součástí učebnic nebo odborných příruček. Ve vzorku z administrativy se nejčastěji

objevila skupina výrazů, které jsou součástí termínů. Řetězce nejčastěji pocházejí z textů, jako jsou provozní nebo školní řády, žádosti, smlouvy, návody apod. Tyto útvary jsou charakteristické svojí stručností a jednoznačností, v mém vzorku byla substantiva patřící do této skupiny abstraktní. V mluveném korpusu byla nejčastěji zastoupena skupina partitivních výrazů, mluvčí velmi často hovořili o cenách.

V psaném korpusu (ve všech subkorpusech i ze vzorku z administrativy) nad plurálem výrazně převažoval singulár. To koresponduje s faktem, že v subkorpusech byla nejvíce zastoupena jména, jež se objevovala především v jednotném čísle. Ze vzorku z administrativy se výrazy také vyskytovaly hlavně v singuláru. V mluveném korpusu byl také na prvním místě singulár, avšak hodnoty byly téměř srovnatelné. Vyváženost jednotného a množného čísla způsobily zejména ceny, o kterých se zde často pojednává.

V subkorpusu beletrie a publicistika z typů substantiv výrazně převažují **konkréta**. Opět to souvisí s častým výskytem jmen v těchto dvou subkorpusech. V oborové literatuře také převažují konkréta, avšak ne s tak výrazným rozdílem oproti abstraktům. Ze skupin je sice na prvním místě skupina výrazů obsahující jméno v genitivu, ale také jsou zde hojně zastoupeny další dvě kategorie, a to skupina technického žargonu a skupina výrazů, které jsou součástí termínů. V těchto skupinách se objevují především abstraktní substantiva. U vzorku z administrativy tak hojný výskyt konkrét není, zde převažují abstrakta. V mluveném korpusu se konkréta vyskytují stejně často jako abstraktní pojmenování. Konkrétní jsou zde především pojmenování ze skupiny obsahující jméno v genitivu a ze skupiny výrazů označující místo. To znamená, že mluvčí většinou hovořili o konkrétním místě nebo osobě. **Abstrakta** jsou u beletrie a u publicistiky zastoupena jen velmi zřídka. V oborové literatuře je výskyt abstrakt častější, hlavně kvůli frekventovanému zastoupení skupiny technického žargonu a skupiny výrazů, které jsou součástí termínů. V administrativě abstrakta nad konkréty výrazně převažují. Nejvíce frekventovanými skupinami jsou skupina výrazů, které jsou součástí termínů, skupina technického žargonu a skupina proces. V mluveném korpusu jsou abstrakta zastoupena stejně často jako konkrétní pojmenování. **Časový úsek** je u všech subkorpusech zastoupen podobně, v beletrii se vyskytnul osmkrát, v publicistice třikrát

a v oborové literatuře pětkrát. Ve vzorku z administrativy jsem časový úsek nezaznamenala ani jednou. V mluveném korpusu se objevil nejčastěji, celkem 15krát. Zajímavý je výskyt **číselných údajů**. V beletrii a v publicistice se číselné údaje objevily sporadicky, zatímco u oborové literatury a u administrativy byl výskyt vysoký. V oborové literatuře se číselné údaje objevily zejména ve skupině časových výrazů, v administrativě není v žádné skupině výrazněji zastoupen. V mluveném korpusu mezi typy substantiv zaujal právě číselný údaj první místo. Mluvčí často hovořili o cenách výrobků, označení ceny zde obsahuje více než polovinu všech číselných údajů. V psaném korpusu jsem se s tak častým označením cen nesetkala.

Hlavním rozdílem mezi psaným korpusem SYN2015 a mluveným korpusem ORAL2013 je výše chybovosti. V psaném korpusu se chyby nevyskytovaly, pouze občas byly v subkorpusu beletrie použity hovorové výrazy (vyskytovaly se v próze). Mluvený korpus obsahoval mnoho chyb, nejčastěji interpunkčních. Dále je velkým rozdílem samotný počet výskytů. Psaný korpus obsahuje řetězce v řádech desetitisíců (126 794), v mluveném korpusu je jich pouze 234.

Závěr

V teoretické části představuji Český národní korpus a jeho verze, se kterými v praktické části pracuji (psaný korpus SYN2015 a mluvený korpus ORAL2013). V teorii se dále zmiňuji o problematice genitivního vyjádření, v této části vycházím z odborných příruček. Mezi teoretickou a praktickou částí se nachází kapitola o metodologii práce, kde podrobně popisují dotaz, pomocí něhož jsem genitivní řetězce v korpusech vyhledávala.

Praktická část je rozdělena na psaný korpus SYN2015 a mluvený korpus ORAL2013. Psaný korpus obsahuje 126 794 výskytů, jeho součástí jsou tři hlavní subkorpora (beletrie, publicistika a oborová literatura), z nichž jsem vytvořila vzorek o 200 náhodných výskytech, které jsem následně podrobně rozebírala. Analýza spočívá v rozdělení jednotlivých řetězců do skupin, určení čísla a typu substantiv v řetězci. Mluvený korpus obsahuje pouze 234 výskytů, proto jsem se rozhodla nevytvářet vzorek a analyzovat všechny řetězce obsažené v tomto korpusu. Byla zde však vysoká míra chybovosti, proto jsem musela dále vytřídit relevantní výskyty, kterých jsem nakonec analyzovala pouze 144. Na základě počtu výskytů v korpusech jsem si potvrdila svoji domněnku, že se genitivní řetězce vyskytují zejména v psaných textech, v mluvených spíše sporadicky. Hlavním důvodem je kognitivně těžší zpracování a obtížnější porozumění.

V psaném korpusu jsem z každého subkorpusu vytvořila náhodný vzorek o 200 výskytech. Do subkorpusu oborová literatura se řadí textový typ administrativa, který je, co se týče genitivních řetězců, nejčastěji zastoupen. Protože do náhodného vzorku z oborové literatury byly vybrány pouze dva výskyty administrativních textů, rozhodla jsem se vytvořit vzorek o 50 výskytech pouze tohoto typu textů, jelikož právě administrativa je svým vysokým zastoupením pro analýzu zásadní. Vyznačuje se vysokou kondenzací informací na malém prostoru (např. smlouva nebo formulář). Je to statický útvar, kde je největší důraz kladen právě na informační hustotu. Administrativa není dějovým stylem, nese spoustu nominálních prvků. Tato fakta se mi potvrdila při analyzování náhodného vzorku. Nejvíce zde jsou zastoupené abstraktní termíny, nejčastěji v singuláru.

Po analýze výskytů se mi v psaném korpusu vytvořily dvě hlavní skupiny. Na jedné straně stojí subkorpora beletrie a publicistika a na druhé subkorpora oborová literatura a textový typ

administrativa. V beletrii a v publicistice se nejčastěji objevují jména, jen výjimečně se tu vyskytují termíny nebo slova ze skupiny technického žargonu. Je zde vysoká míra konkrétnosti. V beletrii se jedná především o fiktivní jména, v publicistice o jména reálných osob. Pro beletrii je příznačná dějovost, objevuje se zde velká míra konkrétnosti, která něco dělají a posouvají děj. Nachází se zde hlavně akční slovesa, která vyjadřují činnost. Pro odbornou literaturu a administrativu jsou příznačné termíny, slova ze skupiny technického žargonu a vysoká míra abstraktnosti (to platí především pro administrativu). Nevyskytuje se zde narace. Na základě těchto zjištění jsem si opět potvrdila domněnku, že se genitivní konstrukce vyskytují především v administrativních typech textů a v odborných textech.

Psaní bakalářské práce pro mě nebylo úplně snadné, a to hlavně kvůli vyhledávání v aplikaci KonText v Českém národním korpusu. Zprvu pro mě bylo obtížné zorientovat se na tomto portálu a čerpat z něj informace. Díky pomoci a cenným radám Mgr. Petry Poukarové jsem se s Českým národním korpusem brzy seznámila a práce s ním se stala snazší.

Seznam literatury

1. CVRČEK, Václav a kol. *Současná mluvnice češtiny 1: Jak se píše a jak se mluví*. Vydání 1. Praha: Karolinum, 2010. 354 s. ISBN 978-80-246-1743-5.
2. ČECHOVÁ, Marie a kol. *Současná stylistika*. Vydání 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.
3. ČERMÁKOVÁ, Anna. *Valence českých substantiv*. Vydání 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 124 s. ISBN 978-80-7106-426-8.
4. KOMÁREK, Miroslav a kol. *Mluvnice češtiny 2: Tvarosloví*. Vydání 1. Praha: Academia, 1986. 536 s.
5. NOVOTNÁ, Petra. *Konkurence posesivního genitivu a posesivních adjektiv v současné češtině* [online]. Plzeň, 2013 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/oj216y?info=1;isshlret=konkurenc%C3%AD%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dkonkurenc%20posesivn%C3%ADho%26start%3D1>
6. SVOZILOVÁ, Nad'a, UHLÍŘOVÁ, Ludmila. Přivlastňovací 2. pád versus přídavné jméno (individuálně) přivlastňovací (10 stupňů Celsia). *Naše řeč*. 1990, **73**(1), s. 11-17.
7. *Český národní korpus*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. [cit. 2017-03-01], dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>